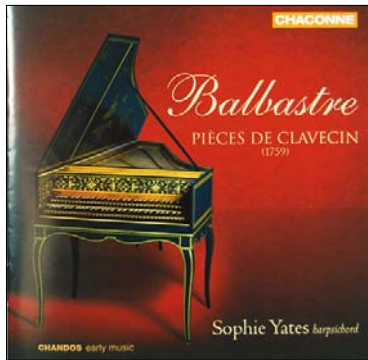

CD KLASSIEK

Klavecimbelspel
Claude-Bénigne Balbastre

Halfweg de achttiende eeuw was het klavecimbelspel in volle glorie te genieten in elk Parijs salon dat zichzelf respecteerde. Het instrument is niet te luidruchtig om de dames niet uit hun galante conversatie op te schrikken en voldoende knisperend om te passen bij de flatterende koketterie van de heren van stand. De uit Dijon afkomstige Claude-Bénigne Balbastre (1727-1799) ging in Parijs in de leer bij de beste meester van zijn tijd, Jean-Philippe Rameau.

Dankzij de steun van diens adellijke mecenas werd Balbastre benoemd tot orgelist aan de Sint-Rochuskerk in de Franse hoofdstad. Zijn orgelspel was al vrij spoedig zeer bekend en zeker zijn kerstprogramma en zijn talrijke Noëls maakten de naam Balbastre tot een begrip. De aartsbisschop van Parijs moest hem zelfs verbieden met Kerstmis eigen composities op het orgel van de Notre-Dame te spelen, want de mensen kwamen

veeleer voor het concert en veel minder voor de eredienst.

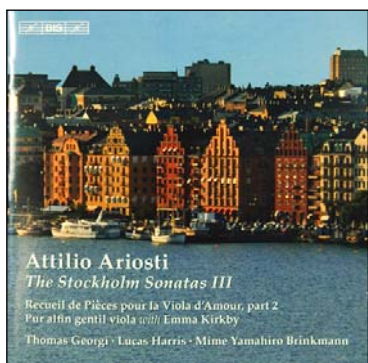
Zo werkte Balbastre zich op, tot hij de topbenoeming in de wacht sleepte van klavecimbellaar van koningin Marie-Antoinette. Een uitzonderlijke positie, die echter levensgevaarlijk werd zodra de Franse Revolutie de macht overnam. Blijkbaar had Balbastre enig overlevingstalent, want hij rekte zijn status nog enige tijd door variaties voor pianoforte te verzinnen op de *Marseillaise* en daarmee in de gunst te komen van de nieuwe machthebbers.

Na de politieke en maatschappelijke aardverschuiving ging ook de herinnering aan deze componist van de pruijkentijd lange tijd de mist in. Ook het klavecimbel werd beschouwd als achterhaald en gaandeweg vervangen door krachtiger instrumenten zoals de pianoforte en vervolgens de vleugelpiano.

De stilte rond deze componist duurde bijna tweehonderd jaar, maar sinds het einde van de jaren 1980 werden toch al een vijftiental opnamen van zijn werk gemaakt. De laatste in de rij is de uitvoering door de Britse klaveciniste Sophie Yates van *Pièces de Clavecin* uit 1759. Fris gebracht, vol leuke toetsen, eert deze vertolking een bijzonder inventief componist op het toppunt van zijn kunnen. (JC)

Claude-Bénigne Balbastre, *Pièces de Clavecin (1759)*, door Sophie Yates op een kopie van een achttiende-eeuwse Goujonklavecimbel, Chaconne (distributie Coda), reeks Chandos Early Music, CHAN 0777, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Sonates
Attilio Ariosti

De Italiaanse barokcomponist Attilio Ariosti, overleden in 1729, was een bezige bij die half Europa afreisde en overal aan de bak kwam als bespeler van de viola d'amore. En overal schreef hij wel een opera of een cantate. Met deze derde cd blikt Thomas Georgi de totaliteit van Ariosti's composities voor de viola d'amore in. Ze komen uit een Londense uitgave die omstreeks 1720 door een Zweedse student werd overgeschreven. Die kopie is het enige wat ons vandaag rest van de violasonatas en daarom worden ze gemeenzaam bestempeld als de 'Stockholm Sonatas'.

Thomas Georgi koos de sopraanstemming voor zijn toch wel unieke instrument uit 1783 dat twaalf snaren telt. Zelf geeft hij toe dat sonates 18 en 20 leuker zijn in een

altstemming, maar sonate 15 blijkt alleen in de sopraanstemming te lukken. De eerlijkheid siert de man en geeft ons, gewone luisteraars, een idee van de moeilijkheden waarop men stoot bij het uitvoeren van oude werken. In de korte sonates volgt Ariosti het schema van de Italiaanse *sonata da chiesa* (traag-snel-traag-snel). Celliste Mime Yamahiro Brinkman en luitist Lucas Harris staan garant voor een meer dan degelijke begeleiding.

De cantate voor sopraan met viola d'amore-begeleiding bleef bewaard in Darmstadt. Het gaat over de eeuwige rivaliteit tussen roos (symbool van liefde en passie) en viooltje (nederigheid en trouw). Emma Kirkby zingt het allemaal met zwierige elegantie en jeugdige drang, ons bijna doen vergetend dat zij al zeker veertig jaar professioneel bezig is. Het is goed dat men Ariosti opnieuw leert kennen, al is zijn muziek nooit helemaal weggeweest en wist men tot vóór kort niet dat de pastorale symfonie uit *Händels Messiah* in grote mate overeenstemt met een aria uit opera *Tito Manlio* van Ariosti. (JC)

Attilio Ariosti, *The Stockholm Sonatas III*, door Thomas Georgi (viola d'amore), Lucas Harris (theorbe en barokgitaar), Mime Yamahiro Brinkmann (cello) en Emma Kirkby (sopraan), BIS (distributie coda), BIDS-CD-1675, 22,00 euro.

BOEK GEDICHTEN

Waar ze nieuwe hoop verkopen
Guillaume Van der Stighelen

Dinsdag 2 maart 2011 was een zonnige dag die de lente aankondigde. Weinigen herinneren zich dat, maar reclamemaker Guillaume Van der Stighelen zal het nooit vergeten. Precies op die eerste zonnige dag was het immers dat zijn 21-jarige zoon Matias na een kotfeestje in een keldergerat viel en zijn nek brak. In *Jij bent de zon nu* zijn de teksten gebundeld die Van der Stighelen

schreef in de eerste weken nadien. Bij het boek hoort ook een cd: Jean Bosco Safari zette de teksten op muziek en zong ze in.

„Het zijn zinnen waarmee ik wakker werd”, klinkt het in de inleiding. „Ze lieten me niet los tot ik ze noteerde. Als een ramptoerist in eigen hoofd.”

Wat Van der Stighelen uitdrukt, is tegelijk hoogst persoonlijk en herkenbaar voor iedereen die een dierbare verloor. In *Hier ben je niet* beschrijft hij bijvoorbeeld hoe hij onbewust zijn zoon blijft zoeken in huis: „Ik kijk in de keuken/hier ben je niet/Ik kijk in de tuin en ook daar ben je niet/Geen deur die opengaat/en geen muziek te luid te laat.” *Nieuwe dromen* vertelt hoe alle toekomstplannen verloren gingen: „Laat me hopen/dat ik om een droom kan lopen/naar de winkel waar/ze nieuwe hoop verkopen.”

„Zal ik dan maar wat leven?”, vraagt Van der Stighelen zich in

een ander gedicht af. Het verdriet verandert immers met de tijd. Hij stelt vast dat verdergaan onvermijdelijk is. Maar hoe? Het laatste gedicht in de bundel heet *Te vroeg voor vreugde* en besluit „Verlaat me niet/mijn groot verdriet.”

De bundel is prachtig uitgegeven, maar heeft voorts geen pretentie. Van der Stighelen, de topreclamemaker die bij elk product de juiste woorden vond, toont zich als een gewone vader met een gewoon ondraaglijk verdriet, die enkel nog kan stamelen. (JVH)

Guillaume Van der Stighelen, *Jij bent de zon nu*, Lannoo, Tiel, 2011, 77 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 209 3051 1.

BOEK SPIRITUALITEIT

Manier van leven
Piet Raes

Voor Piet Raes, overigens te gast in de *Klapstoel* op bladzijde 9, is leerkracht-zijn een manier van leven. Veel leerkrachten zetten zich in voor leerlingen, zijn geëngageerd en verstrekken kwaliteitsvol onderwijs. Waarin zit dan het christelijke verschil, de christelij-

ke identiteit van de katholieke school? Op zoek naar een antwoord op die vraag, schreef Raes elf brieven aan leerkrachten en bundelde die in een boek.

Is de aanspreking bijna steeds „Beste collega”, de groet waarmee hij elke brief ondertekent, verschilt steeds, van genegen overblijst, dan weer deemoedig, of vrij en verbonden, tot hartelijk.

De filosoof reikt dan ook ideeën aan waarmee leerkrachten op weg kunnen om hun geloof te herbronnen en dat ook aan hun leerlingen uit te dragen. „Ik kan niet over onderwijs spreken, als ik het niet eerst over mijn geloof heb”, vertelde hij ons toen we hem interviewden voor de *Klapstoel*. Op bladzijde 9 in deze weekkrant leest u hoe Raes' geloof zijn kijk op de dingen kleurt. En ook hoe schatplichtig hij is aan Augustinus. Het is dan ook een citaat van deze vierde-eeuwse kerkvader, dat de titel gaf aan Raes' boek: „Ik zeg u niet: 'Zoek de weg.' De weg is

naar u toegekomen. Sta op en ga lopen.” God was er eerst, hij zond de eerste brief, zegt Raes. De vanzelfsprekendheid waarmee deze filosoof schrijft over het geloof en de inzichten die hij in de zeven eerste brieven aanbiedt, werken inspirerend. De volgende vier brieven zijn wegen voor leerlingen. Ook hierin zegt Raes behartigenswaardige dingen over de geloofwaardigheid en de authenticiteit van de leerkracht. (NL)

Piet Raes, *De weg is naar u toe gekomen. Brieven aan leerkrachten over geloof en onderwijs*, Pelckmans, Kalmthout, 2011, 96 blz., 13,50 euro, ISBN 978 90 289 5710 7.

BOEK ACTUALITEIT

Egypte na Mubarak
Tarek Osman

In de nasleep van de Arabische Lente, de golf van protest en verlangen naar politieke vrijheid in het Midden-Oosten, verschijnen heel wat boeken die ons meer achtergrond verschaffen.

De Egyptenaar Tarek Osman, vandaag journalist in Londen, beschrijft de recente geschiedenis van zijn land. Hij begint bij de machtsgreep van de militair Gamal Nasser in 1952, die een seculier en nationalistisch regime installeerde, maar ook de ambitie had de hele Arabische wereld te verenigen. Nasser verdreef de monarchie die op haar beurt had geprobeerd van Egypte een modern

land te maken. Tot op vandaag is de bewondering van de Egyptische bevolking voor Nasser, die ook korte metten maakte met radicale islamisten, heel groot. Na Nassers dood in 1970 bleef het leger een cruciale rol spelen, al mag je volgens de auteur het regime geen militaire dictatuur noemen. Het leger was sinds Nasser wel de spil van de Egyptische samenleving.

Volgens Osman keerden de machtsverhoudingen onder Mubarak en belandde het regime in een sfeer van corruptie, waarbij een kleine elite ongemeen rijk werd. Egypte met zijn talrijke (multi-etnische) bevolking, zijn universiteiten en religieuze hogescholen het eigenlijke hart van de Arabische wereld, stagneerde de voorbije veertig jaar. Het gros van de bevolking verarmde en dat was de rechtstreekse aanleiding voor de Arabische Lente.

En wat met Egypte na de opstand tegen het regime van Mubarak in 2011? Volgens Osman zullen de strubbelingen tussen liberalen en islamisten de komende jaren het land in hun greep houden. Geen enkele politieke entiteit in Egypte kan de revolutie claimen en dat maakt dus dat er voortdurend compromissen moeten worden gezocht.

Een volledig hoofdstuk is gewijd aan de geschiedenis en de politiek-maatschappelijke positie van de Egyptische christenen. Actueel, want onlangs liepen de spanningen met Egyptische moslims hoog op: tijdens een betoging werden twintig christenen gedood.

Volgens de auteur speelden christenen van oudsher een grote rol in de Egyptische samenleving. Maar hoe zien jonge christenen zelf hun toekomst? Osman: „Het opkomende islamisme, vooral als sociale identiteit, plus het gevoel van historische neergang dat onder veel Egyptische christenen leeft, drijft deze jonge mensen echter naar emigratie, terugtrekking en afzondering. De wisselwerking tussen deze krachten zal mede bepalen hoe het Egypte van de toekomst eruit zal zien.” (EDS)

Tarek Osman, *Egypte. Een geschiedenis van Nasser tot na Mubarak*, Epo, Berchem, 2011, 336 blz., 24,50 euro, ISBN 978 94 91297 04 5.